

**PREZES URZĘDU
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA WE WROCŁAWIU**

50-413 Wrocław, ul. Walońska 3-5
Tel. (0-71) 344-65-87, (0-71) 34-05-920, fax (0-71) 34-05-922
E-mail: wroclaw@uokik.gov.pl

RWR-500-S-2/02/AW/

Wrocław, 10.06.2002r.

DECYZJA DL WR 9/2002

Na podstawie art.104 k.p.a. i art. 9 w związku z art. 8 ust. 1 ustawy z 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (Dz.U. Nr 122, poz. 1319 ze zm.), działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po rozpatrzeniu sprawy wszczętej na wniosek Spółdzielni Mieszkaniowej „Zgoda” w Dobrzanach (73-130), ul. Staszica 25-37 przeciwko „SIM” S.A., ul. Sienkiewicza 31a, 65-431 Zielona Góra,

uznaje się za ograniczającą konkurencję praktykę, polegającą na nadużywaniu przez „SIM” S.A. pozycji dominującej na lokalnym rynku dostawy energii cieplnej, poprzez wstrzymywanie dostaw energii cieplnej dla Wnioskodawcy przy braku alternatywnych źródeł zaopatrzenia **i nakazuje się zaniechanie jej stosowania.**

UZASADNIENIE

I. Do Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura we Wrocławiu wpłynął wniosek Spółdzielni Mieszkaniowej „Zgoda” w Dobrzanach, zwanej dalej „Spółdzielnią”, o wszczęcie postępowania antymonopolowego przeciwko „SIM” S.A. w Zielonej Górze, zwanej dalej „SIM”. We wniosku oraz w pismach uzupełniających, Spółdzielnia zarzuciła SIM narzucanie nieuczciwych cen oraz uciążliwych warunków umowy. W uzasadnieniu wniosku podała, że SIM wstrzymuje dostawy ciepła do budynków Spółdzielni w celu zmuszenia jej do przyjęcia cen (za dostarczaną energię cieplną), które nie są poparte kalkulacją i nie zostały zatwierdzone przez Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki (dalej: Prezesa URE) (dowód: k. 2-4).

1.1. Mając na uwadze informacje zwarte we wniosku oraz pismach uzupełniających, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes UOKiK) wszczął postępowanie antymonopolowe przeciwko SIM S.A. w sprawie naruszenia przez ten podmiot art. 8 ust. 1 ustawy z 15 grudnia 2000 r. *o ochronie konkurencji i konsumentów* (dalej: ustawy *o ochronie ...*) w wyniku nadużywania pozycji dominującej na lokalnym rynku dostawy energii cieplnej, poprzez wstrzymywanie dostaw energii cieplnej dla Wnioskodawcy przy braku alternatywnych źródeł zaopatrzenia.

1.2. Ustosunkowując się do postawionego zarzutu, SIM odpowiedziała, że nie nadużywa pozycji dominującej, ponieważ w sytuacji braku możliwości uzgodnień z odbiorcami energii cieplnej, po uprzednim wypowiedzeniu umowy, zaproponowała im przejęcie zmodernizowanego źródła ciepła i samodzielną jego eksploatację po kosztach własnych (dowód: k. 161-162).

II. Przeprowadzone przez Prezesa UOKiK postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie następującego stanu faktycznego:

1. Wnioskodawca jest Spółdzielnią Mieszkaniową wpisaną do Rejestru Spółdzielni, prowadzonego przez Sąd Rejonowy XVII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego w Szczecinie pod numerem RS Nr 2154. Celem Spółdzielni, określonym w § 3 statutu, jest działalność gospodarcza polegająca na zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych członków i ich rodzin oraz zaspokajaniu pewnych potrzeb gospodarczych i kulturalnych wynikających z zamieszkania w spółdzielczych osiedlach lub budynkach (dowód: k. 143, 144, załącznik nr 1 do akt).

2. „SIM” S.A. w Zielonej Górze jest spółką akcyjną wpisaną do rejestru przedsiębiorców pod nr KRS 0000002849, prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Zielonej Górze VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Przedmiotem działania SIM jest m.in.:

- 1) produkcja ciepła,
- 2) dystrybucja paliw gazowych w systemie sieciowym,
- 3) wykonywanie instalacji centralnego ogrzewania i wentylacyjnych,
- 4) wykonywanie instalacji gazowych.

Dowód: k 169-172.

SIM działa w oparciu o udzielone przez Prezesa URE koncesje: na wytwarzanie ciepła, na przesyłanie i dystrybucję ciepła oraz na obrót ciepłem (dowód - decyzja Prezesa URE: k. 52).

3. W dniu 2.07.1999r. Prezes URE wszczął postępowanie administracyjne w sprawie zatwierdzenia pierwszej taryfy dla ciepła przedstawionej przez SIM. Decyzją z 14.06.2000r. odmówił zatwierdzenia opracowanej przez SIM taryfy. Odmowa ta spowodowana była stwierdzoną niezgodnością ustalenia cen i stawek opłat z postanowieniami art. 45 ustawy z 10.04.1007r. *Prawo energetyczne* oraz z § 54 rozporządzenia Ministra Gospodarki z 6.10.1998r. w sprawie szczegółowych warunków kształtowania i kalkulacji taryf ... (dowód: k. 51-57).

Następny wniosek SIM o zatwierdzenie taryfy, Prezes URE (w decyzji z 1.09.2000r.) pozostawił bez rozpoznania, ponieważ wniosek był niekompletny, a SIM nie uzupełnił jego braków w terminie (dowód: k. 58-60).

Kolejna taryfa ustalona przez SIM również nie została zatwierdzona przez Prezesa URE (decyzją z 24.07.2001r.), ponieważ naruszała przepisy ustawy *Prawo energetyczne* oraz ww. rozporządzenia „taryfowego” (dowód: k. 68-74).

Ostatecznie taryfę dla SIM Prezes URE zatwierdził w decyzji z 7.02.2002r. (dowód: k. 162)

4. Do 09.10.1999r. dostawcą ciepła i ciepłej wody dla Wnioskodawcy był Urząd Miasta i Gminy w Chociwlu. Na mocy uchwały nr VII/72/99 Rady Miejskiej w Chociwlu, Zarząd Gminy Chociwel podpisał z „SIM” S.A. w Zielonej Górze umowę, na mocy której powierzono tej spółce obowiązki wytwarzania, przesyłania i dystrybucji ciepła do budynków Wnioskodawcy. Umowa została zawarta na okres 120 miesięcy od daty rozpoczęcia dostaw energii cieplnej.

Jednocześnie poinformowano Wnioskodawcę, że SIM będzie pobierała opłaty bezpośrednio od odbiorców, jednak na dotychczasowych zasadach, tj. ustalonych między Spółdzielnią a Gminą Chociwel - do czasu zatwierdzenia taryfy dla ciepła przez Prezesa URE (dowód: k. 86-90, 161).

5. Miesiąc po informacji otrzymanej z Urzędu Miasta i Gminy w Chociwlu, że SIM przejmuje obowiązki dostawcy ciepła, Spółdzielnia zawarła 21.10.1999r. z SIM umowę o dostawę i rozliczanie energii cieplnej do budynków mieszkalnych, położonych na osiedlu „Stare Miasto” w miejscowości Chociwel, stanowiących własność Spółdzielni (dowód: k. 4-10). Powyższa umowa została zawarta na okres 120 miesięcy (co wynikało z umowy zawartej między SIM S.A. a Gminą Chociwel). Wprawdzie przewidziano możliwość jej rozwiązania w każdym czasie na mocy porozumienia stron lub z zachowaniem 6-miesięcznego terminu wypowiedzenia ze skutkiem na 30.06, **jednak w § 15 i 16 umowy wyłączono możliwość jej wypowiedzenia przez Spółdzielnię (odbiorcę ciepła) w okresie pierwszych 36 miesięcy, licząc od dnia podpisania umowy.**

W załączniku do powyższej umowy ustalono wysokość opłat za dostarczaną energię cieplną. Ceny te miały obowiązywać od 21.10.1999r., czyli od dnia zawarcia umowy, do końca roku 2000. Spółdzielnia - do końca 2000r. -

płaciła za dostarczone ciepło wg cen wynikających z umowy, pomimo że nie były określone w taryfie zatwierdzonej przez Prezesa URE (dowód: k. 93, 140).

6. Żądania podwyżki za dostarczane ciepło oraz jakość świadczonych przez SIM usług była powodem spotkania w dniu 11.12.2000r. przedstawicieli zarządców budynków na osiedlu „Stare Miasto” w Chociwlu, będących odbiorcami ciepła od SIM. W trakcie spotkania wyrażono niezadowolenie i zgłoszono szereg zastrzeżeń do SIM dotyczących m.in. zawyżonej wysokości proponowanych stawek opłat za ciepło, braku ich zatwierdzenia przez Prezesa URE, braku kalkulacji oraz nieopomiarowania węzłów cieplnych. Wszyscy zarządcy - jednogłośnie - nie zgodzili się na proponowane przez SIM zmiany w obowiązujących umowach na dostawę ciepła. Poinformowano SIM o spotkaniu i wspólnym stanowisku odbiorców ciepła. Spotkanie odbyło się w obecności przedstawiciela zarządu Gminy Chociwel (dowód: k. 135-137).

7. W odpowiedzi na powyższą informację, w piśmie z 22.12.2000r. adresowanym do Urzędu Miasta i Gminy Chociwel, SIM nie uznała twierdzeń odbiorców ciepła za zasadne. Stwierdziła, że zmiana cen jest zgodna z treścią zawartych umów, zaś odmowa przyjęcia nowych cen jest „niedopuszczalna i niczym nieuzasadniona”. SIM dodatkowo wyjaśniła, że opracowała i przedłożyła do zatwierdzenia taryfy dla ciepła, lecz postępowanie w tej sprawie nie zostało jeszcze zakończone. Na zakończenie podała, że w razie braku akceptacji podwyżki cen, pismo należy traktować jako wypowiedzenie zawartych umów na dostawę ciepła ze skutkiem na 30.06.2001r. Wypowiedzenie to dotyczyło m.in. Wnioskodawcy (dowód: k. 153-154).

8. Na początku roku 2001r. SIM ponownie zażądała podwyżki opłat za dostarczaną energię, pomimo że opracowane przez nią taryfy nadal nie były zatwierdzone decyzją Prezesa URE. Kolejne żądania podwyżki SIM zgłaszała Spółdzielni 1 i 12 lipca 2001r. Spółdzielnia, powołując się na brak rzetelnej kalkulacji oraz brak zatwierdzenia taryfy, każdorazowo odmawiała zapłaty wg podwyższonych cen i opłacała faktury wg cen obowiązujących w 2000r. (dowód: k. 93, 140).

9. W piśmie z 13.02.2001r. SIM stwierdziła, że w razie nieprzyjęcia przez Spółdzielnię nowych cen za ciepło, SIM podtrzymuje swoje stanowisko w sprawie wypowiedzenia umowy ze skutkiem na 30.06.2001r. W reakcji na powyższe Spółdzielnia - w piśmie z 22.02.2001r. - stwierdziła, że nie otrzymała pisma wypowiedzającego umowę (dowód: k. 100, 151).

10. W ciągu kolejnych czterech miesięcy trwała korespondencja pomiędzy Spółdzielnią a SIM, przy udziale Zarządu Miasta i Gminy Chociwel, w której strony podtrzymywały swoje dotychczasowe stanowiska, przy czym SIM

oświadczyła, że w przypadku dalszego nieprzyjmowania nowych cen ciepła, jego sprzedaż będzie odbywać się do wysokości wpływów finansowych od Spółdzielni (dowód: k. 97, 155-156).

11. W piśmie z 21.06.2001r. SIM oświadczyła, że z uwagi na kończący się 30.06 2001r. okres wypowiedzenia umowy, dalsze prowadzenie eksploatacji i dostawy ciepła z kotłowni osiedlowej jest uzależnione od podpisania przez Spółdzielnię porozumienia (stanowiącego zmianę łączącej strony umowy z 21.10.1999r.), a następnie nowej umowy (dowód: k. 11).

Spółdzielnia odmówiła podpisania zarówno porozumienia, jak też nowej umowy głównie z uwagi na wyższe od dotychczasowych ceny, które - zdaniem Spółdzielni - nie były poparte rzetelną kalkulacją oraz nie zostały określone w taryfie zatwierdzonej przez Prezesa URE (dowód: k.30).

12. SIM S.A. 01.07.2001r. wstrzymała dostawy energii cieplnej do budynków Spółdzielni, wznowiła je 12.07.2001r. Wstrzymanie dostaw energii cieplnej było przedmiotem wniosku o nakazanie podjęcia dostaw energii cieplnej, który Spółdzielnia wniosła do URE. Prezes URE wydał 31.07.2001r. postanowienie nakazujące niezwłoczne podjęcie dostaw do obiektów Spółdzielni (dowód: k. 37-39). SIM nie zastosowała się do powyższego postanowienia, jak również do wydanego 29.08.2001r. upomnienia (dowód: k. 32-33), co spowodowało nałożenie na SIM przez Prezesa URE grzywny w kwocie 20 tys. złotych, w celu przymuszenia SIM do podjęcia dostaw energii cieplnej (dowód: k. 34-36).

13. Przerwy w dostawach ciepła do budynków ciepła miały miejsce 8 września i 13 listopada 2000r. Wykaz przerw w dostawach energii cieplnej w roku 2001 przedstawia się następująco:

- w kwietniu - 23,
- w lipcu od 1 do 4 i od 10 do 12,
- od 21 lipca do 30 października.

Wstrzymywanie dostaw energii cieplnej było spowodowane brakiem akceptacji ze strony Spółdzielni podwyżek cen energii, nieporozumień odnośnie terminu rozwiązania umowy z 21.10.1999r. oraz odmową Spółdzielni zawarcia z SIM nowej umowy o dostawę ciepła (dowód: k. 2, 85, 141,164).

14. Prowadząc postępowanie dowodowe, Urząd zwrócił się do czterech pozostałych odbiorców ciepła wytwarzanego przez SIM z pytaniem, m.in. czy występowały ze strony SIM przerwy w dostawach ciepła. Dwóch odbiorców: Nadleśnictwo Dobrzany oraz Urząd Miasta i Gminy Chociwel stwierdziły, że nie wstrzymywano im dostaw ciepła. Dwóch innych: Centrum Oświaty i Kultury w Chociwlu oraz Spółdzielnia Mieszkaniowa „Stare Miasto” w Chociwlu podali, że SIM wstrzymywała dostawy ciepła (dowód: k. 179-186)

Mając na uwadze zebrany materiał dowodowy, Prezes UOKiK zważył co następuje:

Podstawa do rozstrzygnięcia danej sprawy w oparciu o przepisy ustawy *o ochronie...* jest uprzednie zbadanie przez Prezesa UOKiK, czy w wyniku sporu pomiędzy stronami doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego. Stwierdzenie, że tak się stało, jest bowiem niezbędne dla dopuszczalności zastosowania - dla oceny konkretnej sprawy - przepisów ustawy *o ochronie* Tak się dzieje z uwagi na wskazany w art. 1 ust.1 jej cel, którym jest: określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznoprawnym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów.

Powyższe przesądza o wyłączeniu możliwości podejmowania przez organ antymonopolowy działań w celu ochrony interesów indywidualnych. Taka interpretację potwierdza orzecznictwo Sądu Antymonopolowego. W wyroku z dnia 28.05.2001r. (sygn. akt XVII Ama 82/00) sąd stwierdził, że “postępowanie antymonopolowe nie może dotyczyć spraw jednostkowych”. Podobnie w uzasadnieniu do wyroku z dnia 4.07.2001r. (sygn. akt XVII Ama 108/00) tenże sąd zajął stanowisko, że: “interes publiczny w postępowaniu administracyjnym nie jest pojęciem jednolitym i stałym. W każdej sprawie winien być on ustalony i konkretyzowany. Organ administracji - Prezes Urzędu winien być w toku i przy wydawaniu decyzji rzecznikiem tego interesu, albowiem wynika to z jego zadań w strukturze administracji publicznej - art. 7 k.p.a.”

Takie samo stanowisko wyraził również Sad Najwyższy, który w uzasadnieniu wyroku z dnia 29.05.2001r. (sygn. I CKN 1217/98) stwierdził, że “ustawa antymonopolowa ma charakter publicznoprawny, zatem jej celem jest służyć interesom publicznym. Ingeruje, gdy w wyniku pewnych ogólnych zjawisk zagrożona jest sama instytucja konkurencji. Nie odnosi się do ochrony roszczeń indywidualnych (...)”.

W przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego, nie tylko z uwagi na fakt, że poszkodowani zachowaniem SIM zostali wszyscy mieszkańcy osiedla w Chociwlu - ok. 300 rodzin i odbiorcy ciepła w budynku szkolnym. O tym, czy naruszony został interes publicznoprawny, nie zawsze przesądza kryterium ilościowe. Istotny jest stopień natężenia bezprawności, którą popełnia pomiot o pozycji dominującej. Może się zdarzyć sytuacja, gdy szeroki krąg osób zostanie dotknięty działaniem sprzecznym z prawem, które jednak nie będzie naruszało ich interesów i nie wpłynie na ich sytuację materialną, bytową, czy prawną. Może zaistnieć też zdarzenie odwrotne: gdy pojedyncze ujawnienie naruszenia praw jednostki będzie przejawem nadużycia siły rynkowej dominanta, mającym w rzeczywistości o wiele szerszy zasięg.

Zatem przy sprawdzaniu, czy w danej sprawie doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego, należy oceniać, w jakiej sferze życia doszło do tego naruszenia, jakie dobro zostało zagrożone oraz czy - jak w niniejszym przypadku - produkt, którego dostaw (sprzedaży) odmówiono, posiada

substytuty i na ile jest niezbędny dla normalnego funkcjonowania konsumentów. W niniejszej sprawie, mimo iż z zarzutem wystąpiła Spółdzielnia, faktycznie zostały naruszone interesy kilkuset odbiorców ciepła, mieszkających w budynkach należących do Spółdzielni. Tym samym zagrożone zostało ich dobro w postaci zdrowia, podlegające ochronie w myśl art. 76 Konstytucji, który stwierdza, że „władze publiczne chronią konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi”. Prezes UOKiK jest jednym z przedstawicieli władz publicznych, a ustawa o *ochronie* ... jednym z aktów prawnych, dzięki którym realizuje się wskazaną normę konstytucyjną. Taka potrzeba zaistniała w przedmiotowej sprawie, bowiem SIM dopuścił się działań zagrażających zdrowiu i bezpieczeństwu konsumentów. W tym stanie rzeczy niewątpliwym jest więc, że doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego i Prezes UOKiK wykorzystując swoje ustawowe kompetencje podjął się ochrony tego interesu.

Dla wyjaśnienia warto jeszcze wskazać, że fakt naruszenia przez SIM przepisów z zakresu prawa energetycznego (co spowodowało wydanie szeregu orzeczeń przez Prezesa URE, m.in. nałożenie na SIM grzywny) nie wyklucza jednoczesnego naruszenia przepisów ustawy o *ochronie*... (co z kolei upoważnia Prezesa UOKiK do wydania decyzji w tej sprawie) oraz odpowiednich przepisów kodeksu cywilnego. Takie stanowisko uzasadnia m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 28.01.2002r. (sygn. akt I CKN 112/99) gdzie stwierdzono, że nawet jeśli obszar zastosowania kodeksu cywilnego i ustawy o *ochronie*... nie pokrywa się, to „nie można wykluczyć, że konsumenci znajdujący się w określonej sytuacji faktycznej mogą korzystać z ochrony przewidzianej w k.c. jak i ustawie antymonopolowej”. Dzięki temu stanowisku Sądu trafne i konieczne jest objęcie odbiorców ciepła ochroną prawną nie tylko na podstawie przepisów prawa energetycznego, ale także ustawy o *ochronie* ...

Istota zarzucanej praktyki sprowadza się do wstrzymywania przez SIM dostaw energii cieplnej do budynków Spółdzielni. Dla rozstrzygnięcia tej sprawy należy zbadać, czy takim działaniem Uczestnik postępowania naruszył ustawę o *ochronie* ..., a w szczególności, czy naruszony został jej art. 8 ust. 1. Stanowi on, iż zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Jest to przepis o charakterze generalnym, zakazujący przedsiębiorcom posiadającym na określonym rynku przewagę ekonomiczną jej wykorzystywanie, a jednocześnie naruszanie interesów słabszych podmiotów występujących na tymże rynku. Z uwagi na ogólny charakter zakazu wynikającego z art. 8 ust. 1, Prezes UOKiK każdorazowo powinien badać, czy w konkretnej sprawie doszło do naruszenia tej normy, czyli stwierdzić istnienie przesłanki posiadania pozycji dominującej przez przedsiębiorcę (lub kilku przedsiębiorców) oraz zbadać, czy doszło do jej

nadużycia. Konstrukcja art. 8 ust. 1 ustawy *o ochronie...* powoduje, że w każdej sprawie rozpatrywanej na gruncie tej ustawy, najpierw Prezes UOKiK, a następnie Sąd Antymonopolowy, czy nawet Sąd Najwyższy będą kształtować katalog praktyk ograniczających konkurencję.

Wprawdzie, siedem z nich zostało przykładowo wymienionych w ust. 2 art. 8 cytowanej ustawy, jednak nie jest to wymienienie wyczerpujące - nie jest ono konieczne dzięki istnieniu normy generalnej z art. 8 ust. 1. Tak więc rolą orzecznictwa będzie określanie - w miarę rozwoju gospodarczego i pojawiania się nowych zachowań konkurencyjnych - co jest niedozwoloną w świetle art. 8 ust. 1 praktyką.

Zarzut postawiony w rozpatrywanej sprawie dotyczy wstrzymywania dostaw energii cieplnej. Tego rodzaju zachowanie podmiotu dominującego zostało już jednoznacznie uznane w judykaturze za niedozwolone. W poprzednio obowiązującej ustawie z 24 lutego 1990 r. *o przeciwdziałaniu praktykom monopolistycznym i ochronie interesów konsumentów* (tj. Dz.U. z 1999 r., Nr 52, poz. 547 ze zm.) znajdował się art. 5 ust. 1 pkt 4, który za nadużywanie pozycji dominującej uznawał odmowę sprzedaży lub skupu towarów, dyskryminującą niektórych przedsiębiorców przy braku alternatywnych źródeł zaopatrzenia lub zbytu.

Do stwierdzenia praktyki z art. 8 ust. 1 ustawy *o ochronie ...*, muszą być łącznie spełnione następujące przesłanki:

- 1) posiadanie przez przedsiębiorcę dominującej pozycji na rynku właściwym,
- 2) nadużycie tej pozycji poprzez wstrzymywanie dostaw energii cieplnej przy braku alternatywnych źródeł zaopatrzenia.

Ad 1. Art. 4 pkt 9 ustawy *o ochronie ...* definiuje pozycję dominującą jako pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%. Ponieważ zachowania podmiotów odbywają się w strukturze rynkowej istotne znaczenie ma określenie rynku właściwego w niniejszej sprawie, tj. rynku produktowego i geograficznego. Rynkiem produktowym w niniejszej sprawie jest energia cieplna. Rynkiem geograficznym jest miejscowość Chociwel, gdzie znajduje się osiedle „Stare Miasto”, na którym położonych jest 18 budynków mieszkalnych, należących do Wnioskodawcy. Kotłownia, gdzie wytwarzana jest energia cieplna dla osiedla „Stare Miasto”, jest budynkiem wolnostojącym, zlokalizowanym poza miastem. SIM jest jedynym dostawcą energii cieplnej na wskazanym rynku geograficznym, zatem mieszkańcy budynków należących do Spółdzielni nie mają możliwości korzystania z usług innego przedsiębiorstwa ciepłowniczego.

Ta sytuacja powoduje, że SIM posiada pozycję dominującą na tak określonym rynku właściwym, a zatem spełniona została pierwsza w ww. wskazanych przesłanek z art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie

Ad 2. Zebrany w sprawie materiał dowodowy w pełni pozwala postawić SIM zarzut nadużycia posiadanej przez niego dominującej, wręcz monopolistycznej pozycji dostawcy energii cieplnej. Obowiązki przedsiębiorstwa ciepłowniczego wynikają m.in. z ustawy z 10.04.1997r. *Prawo energetyczne* (Dz.U. Nr 54, poz.348 ze zm.) i rozporządzenia Ministra Gospodarki z 11.08.2000r. *w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci ciepłowniczych, obrotu ciepłem, świadczenia usług przesyłowych ...* (Dz.U. 2000r. Nr 72, poz. 845). W obu tych aktach prawnych podkreśla się obowiązki przedsiębiorstwa ciepłowniczego odnośnie dostaw energii „w sposób ciągły i niezawodny”. Powyższe regulacje wymagają, aby umowy między dostawcą ciepła a odbiorcą zawierały postanowienia dotyczące szczegółowych zasad wprowadzania planów ograniczeń oraz wstrzymania dostarczania ciepła (§ 12 pkt 6 rozporządzenia) oraz odpowiedzialności za przekroczenie dopuszczalnych przerw i ograniczeń w dostarczaniu ciepła (§ 12 pkt 8a rozporządzenia).

Będąc w zgodzie z powołanymi wyżej przepisami, umowa łącząca strony w § 9 wskazywała w jakich przypadkach dostawa ciepła może być wstrzymana lub ograniczona.

W stanie faktycznym sprawy nie zaistniał żaden z nich, uzasadniający wstrzymanie dostaw ciepła do Spółdzielni. Zatem SIM postąpiła sprzecznie z ww. przepisami oraz warunkami umowy. Na pytanie Urzędu o powody wstrzymania dostaw ciepła, SIM odpowiedziała, że „w związku notorycznym zaleganiem płatności i w związku z bezumownym pobieraniem energii cieplnej”. SIM podała, że dostawa ciepła do budynków Spółdzielni odbywa się bezumownie od 1 lipca 2001r., ponieważ SIM wypowiedziała umowę 28.12.2000r. ze skutkiem na 30.06.2001r. Spółdzielnia z kolei oświadczyła, że nigdy nie otrzymała listu poleconego zawierającego wypowiedzenie umowy, przedstawiła na to dowód w postaci kopii z rejestru korespondencji. SIM natomiast nie przedstawiła żadnych dowodów potwierdzających, że list taki wysłała. W tej sytuacji nie można uznać za wiarygodne twierdzeń SIM, że umowa od 1 lipca 2001r. przestała obowiązywać. Dodatkowym argumentem uprawniającym do twierdzenia, że SIM nie wypowiedziała skutecznie umowy są zeznania innych odbiorców energii cieplnej z miejscowości Chociwel. Nadleśnictwo Dobrzany, Spółdzielnia Mieszkaniowa „Stare Miasto”, Centrum Oświaty i Kultury, Urząd Miasta i Gminy zeznały, że SIM wypowiedziała im umowę na przełomie roku 2001.2002 ze skutkiem na 30.06.2002r. (k. 179, 184-186). Takie samo (wg SIM - drugie) wypowiedzenie umowy otrzymała Spółdzielnia. W tym stanie rzeczy nie można uznać za prawdziwe twierdzenie SIM, że umowa była wypowiedziana ze skutkiem na 30.06.2001r. - w jakim bowiem celu po raz drugi by ją wypowiedziała. Tym samym niezasadny jest

argument SIM, że wstrzymała dostawy ciepła do Spółdzielni w związku z bezumownym pobieraniem energii cieplnej.

Zdaniem Prezesa UOKiK oczywistym jest - po przeanalizowaniu wzajemnych relacji SIM i Spółdzielni, ujawnionych w zebranych materiale dowodowym - że SIM wstrzymywała dostawy ciepła dla Spółdzielni (a w konsekwencji dla konsumentów) w celu zmuszenia jej do złożenia określonego oświadczenia woli. SIM, dzięki swej przewadze rynkowej, którą zapewnia jej monopolistyczna pozycja dostawcy energii cieplnej, chciała zmusić Spółdzielnię do podpisania nowej umowy o dostawę energii cieplnej, a dokładniej - narzucić jej nowe stawki opłat za ciepło. Stawki te zaś - co w pełni potwierdzają orzeczenia Prezesa URE - były sprzeczne z obowiązującymi przepisami w zakresie ustalania taryf dla ciepła.

Kolejnym argumentem, który - zdaniem SIM - uzasadniał legalność działania polegającego na wstrzymaniu dostaw ciepła, było „notoryczne zaleganie z płatnościami” przez Spółdzielnię. Wprawdzie umowa przewiduje możliwość wstrzymywania dostaw ciepła w przypadku zalegania przez odbiorcę z płatnościami ponad dwa miesiące (§ 9 pkt 1c umowy - k. 7 akt adm.). SIM sporządziła zestawienie faktur płaconych przez Spółdzielnię wraz z podaniem ilości dni zapłaty po terminie (k. 168 akt adm.). Z zestawienia wynika, że Spółdzielnia wielokrotnie po terminie płaćła wystawiane przez SIM faktury za energię cieplną, jednak nigdy nie pozostawała w zwłóce z płatnością ponad dwa miesiące. Ta sytuacja wyłącza więc uznanie za legalne zastosowanie przez SIM sankcji w postaci wstrzymania dostaw energii cieplnej za „zaleganie z płatnościami” i ponownie potwierdza, że działanie SIM było nieuzasadnione.

Ponadto podkreślić trzeba, że działanie SIM było tym dotkliwsze dla odbiorców ciepła, że nie mają oni alternatywnych źródeł zaopatrzenia. Zachowanie SIM spowodowało, że mieszkańcy budynków Spółdzielni w Chociwlu byli kilkakrotnie zaskakiwani przerwami w dostawach energii cieplnej. Najkrótsza z sześciu przerw trwała niespełna dobę, najdłuższa ponad trzy miesiące (w tym we wrześniu i październiku). W okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy odbiorcy ciepła nie mogli skorzystać z energii cieplnej kupionej od innego dostawcy, ponieważ na analizowanym rynku, brakuje możliwości zakupu w krótkim czasie energii z innego źródła.

Twierdzenie Uczestnika postępowania, że proponował Spółdzielni przejęcie kotłowni i samodzielną jej eksploatację, nie może być traktowane jako alternatywne źródło zaopatrzenia, ponieważ w dniach wstrzymywania dostaw energii cieplnej przez SIM, odbiorcy nie mogli zastąpić jej zakupem z innego źródła. Konieczność dogrzewania mieszkań grzejnikami elektrycznymi lub podgrzewania wody na kuchniach gazowych nie tylko nie jest alternatywnym źródłem zaopatrzenia, ale powoduje dodatkowe koszty po stronie odbiorców (np. montowania przepływowych ogrzewaczy wody) lub szkód spowodowanych zawilgoceniem mieszkań.

Niekorzystną sytuację mieszkańców i uzależnienie ich od woli SIM, potęgują zapisy umów: pierwszej, w której Gmina Chociwel scedowała swoje obowiązki dostawcy ciepła na SIM oraz drugiej - między Spółdzielnią a SIM. Podkreślić trzeba, że obie umowy zostały zawarte na czas 120 miesięcy, przy czym Spółdzielnia nie mogła wypowiedzieć umowy w okresie pierwszych 36 miesięcy jej obowiązywania. To obrazuje, że brak dostępności innych źródeł zaopatrzenia w ciepło był wprost wpisany w umowy. Wskazuje również, że umowa miała charakter asymetryczny w zakresie praw i obowiązków stron, z oczywistą przewagą po stronie dostawcy ciepła, co bezprzykładnie wykorzystane.

Okoliczności sprawy, systematyczne wstrzymywanie dostaw ciepła oraz sposób i terminy wypowiedzeń łączącej strony umowy, zaprzeczają przypuszczeniu, że SIM w sposób bezkonfliktowy i zgodny z prawem zamierzał zaprzestać wykonywania swoich obowiązków dostawcy ciepła dla Wnioskodawcy. Jak wyżej wykazano, działanie SIM miało na celu zmuszenie Spółdzielni - poprzez wstrzymywanie dostaw energii cieplnej - do przyjęcia niekorzystnej dla niej zmiany warunków umowy. Zaś takie zachowanie jest niczym innym, jak wykorzystywaniem - dla swych partykularnych celów - niezwykle silnej pozycji rynkowej jaką posiada przedsiębiorstwo ciepłownicze. Wykorzystywaniem tym bardziej nagannym, że od dostawcy ciepła należy oczekiwać poszanowania interesów odbiorców ciepła i w pełni profesjonalnego działania. SIM natomiast postąpił nie tylko nieprofesjonalnie, ale także wywołał negatywne skutki społeczne wśród odbiorców ciepła - mieszkańców budynków Spółdzielni.

Wobec powyższego, przesłankę o nadużyciu pozycji dominującej, w wyniku czego naruszone zostały interesy ekonomiczne odbiorców ciepła, należy uznać za spełnioną. W konsekwencji zaś - wobec spełnienia dwóch koniecznych przesłanek do zakwalifikowania zachowania SIM, jako praktyki ograniczającej konkurencję określonej w art. 8 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów - orzec jak w sentencji.

Od niniejszej decyzji przysługuje stronom odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Antymonopolowego za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji.

Z up. Prezesa UOKiK
Dyrektor Delegatury UOKiK we Wrocławiu
Zbigniew Jurczyk